

3. Лебедева Л.И., Иванова Е.В. Метод проектов в продуктивном обучении // Школьные технологии – 2002. – № 5. – С. 116-120.
4. Логвін В. Метод проектів у контексті сучасної освіти // Завуч – 2002. – № 26. – С. 4-6.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров. / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров / Под ред. Е.С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 272 с.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Біляковська О.О. (м. Львів)

Зміна освітньої парадигми з когнітивно-орієнтованої на особистісно-орієнтовану породжує проблему критеріїв ефективності професійної підготовки фахівців у ВНЗ, зокрема у формуванні комунікативної компетенції майбутніх педагогів. Комунікативна компетенція, як основа професійного спілкування, є важливою рисою сучасного вчителя без якої неможливе якісне навчання і виховання школярів.

Для того, щоб спілкування було успішним і ефективним, майбутній педагог повинен володіти необхідними комунікативними вміннями. «Комунікативні вміння – це вид професійних умінь педагога, які забезпечують реалізацію компонентів педагогічного спілкування, роблять можливим здійснення об'єктивної взаємодії, відносяться до продуктивної діяльності, формуються і розвиваються в ній» [2, с. 7]. Розглянемо деякі особливості професійної комунікативності вчителів фізико-математичних дисциплін. Вочевидь, що неможливо навчити учнів добре розв'язувати задачі, проводити досліди, лабораторні роботи, засвоювати теоретичний матеріал без належної культури спілкування, недостатньо володіючи нормами літературної мови і притаманним кожному виду професійної діяльності мовним оформленням. Слід зауважити, що зниження ефективності навчання та успішності учнів може бути наслідком змістовно-мовленнєвих помилок і недоліків, які допустив учитель у процесі навчання, що виражається у нечіткості висловлювань, неправильному використанні мовних засобів. Згідно з Хабермасом, комунікативна дія завжди спрямована на взаєморозуміння діючих індивідів, на досягнення консенсусу [3, с. 43]. Якщо спілкування буде відбуватися грамотно, піднесено і взаємозадоволено, то виникатимуть умови для успішної і толерантної комунікації. Зазначимо, що відмінною ознакою фізико-математичних дисциплін є специфіка мовного оформлення, адекватного об'єктам, цілям, завданням і методам наукового пізнання. Саме тому, у процесі професійної підготовки майбутніх учителів доцільним є створення спеціальних творчих комунікативних задач, які відобразять особливості фізико-математичних дисциплін і будуть спрямованими на удосконалення професійної комунікативної компетенції.

Як приклад, розглянемо особливості професійної комунікативної компетенції вчителя математики. Більшості математичних пояснень притаманним є виклад-розмірковування в основі якого лежить розкриття особливостей математичного об'єкта, його цілей і завдань. Воно виражається у діалогізованій формі інтелектуального спілкування, яке спрямоване на розвиток пізнавальної самостійності і творчих здібностей учнів. Якщо розглядати розмірковування у контексті професійної комунікативної компетенції, то можна виділити такі складові: а) уміння формулювати тези певного математичного положення; б) вміння окреслити проблему у процесі короткого викладу матеріалу; в) використання аналітичних форм пояснення: залежність, включення, виключення, математичні розв'язання; г) використання логічних форм викладу: аналіз, синтез, порівнян-

ня, узагальнення; д) вміння виокремити підсумкові знання з інтелектуального спілкування.

До особливостей професійної комунікативної компетенції вчителя математики можна віднести і специфічні труднощі, що пов'язані з специфікою мови цієї науки. Ця мова дуже обмежує можливості використання емоційно-риторичних структур у викладі навчального матеріалу. Математична мова символів, цифр і графіків здебільшого спрямована на реалізацію номінальної функції мови. Однак, істотну роль у професійній комунікативній компетенції вчителя відіграє такий важливий компонент, як любов до свого предмета, що уможливує знаходити натхнення у мові цифр і символів, бачити красу логічної побудови математичних знань. Інтелектуальне спілкування суттєво підвищує свою навчальну і виховну ефективність, якщо вчителю математики вдається передати любов до строгості і класичної простоти математичної науки своїм учням.

Визначивши специфіку професійно-комунікативної компетенції вчителя математики, важливо зазначити, що інтелектуальне спілкування як діалогізована форма навчання містить у собі загальнопедагогічні вимоги професійної комунікативності, оскільки для майбутнього педагога важливо не лише добре знати свій предмет, але й уміти передати знання. Такими вимогами є: а) стійке регулювання уваги і діяльності учнів за умов правильно вибраної форми спілкування; б) встановлення контакту з аудиторією на основі спільних цілей і завдань навчання. Як зазначають науковці, що найнеобхіднішими комунікативними вміннями учителя є вміння слухати й чути співрозмовника, керувати собою і власною поведінкою в аудиторії [1, с. 177]; в) використання інноваційних технологій, які розвивають творчу активність школярів у процесі інтелектуального спілкування.

Підсумовуючи зазначимо, що майбутній учитель повинен уміти користуватися вербальними і невербальними засобами для здійснення ефективних комунікативних функцій, варіювати ними у процесі комунікації, уміло організувати учнів для активного інтелектуального спілкування.

Література

1. Зязюн І.А. Краса педагогічної дії: Навч. посібник / І.А. Зязюн, Г.М. Сагач. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 332 с.
2. Москаленко А.М. Розвиток умінь педагогічного спілкування в системі післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / А.М. Москаленко. – К., 2001. – 22 с.
3. Хабермас Ю. Теория коммуникативного действия / Ю. Хабермас // Весник Московского университета. – 1993. – № 4. – С. 43–63.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРА НА УРОКАХ ХІМІЇ

Брюховецька І.В., Кропивницька Л.М. (м. Дрогобич)

Національною доктриною розвитку освіти в Україні у XXI ст. визначено, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження в навчально-виховний процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Адже ознакою часу, в якому ми живемо, є лавинне нагромадження інформації і бурхливий розвиток мікроелектронної техніки. Крім того, завдання, що стоять сьогодні перед школою, спрямовані на перехід системи освіти на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, виховання молоді, що матиме необхідні знання, навички та компетентності для інтеграції в суспільство, буде здатною навчатися впродовж життя. Такий підхід вимагає від сучасної школи активного впровадження інформаційних та комунікаційних технологій, які модернізують процеси розвитку суспільства. Тому одне з головних завдань освіти в умовах інформаційного суспільства